

УПОВНОВАЖЕНИЙ Верховної Ради України з прав людини

21/8, вул. Інститутська,
Київ 01008, Україна

E-mail: omb@ombudsman.gov.ua
http://www.ombudsman.gov.ua

Тел.: (+380 44) 253 2203
Факс: (+380 44) 226 3427

№ 1.- 1441/14-107

«28» липня 2014р.

Конституційний Суд України

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

*про офіційне тлумачення словосполучення «за місцем його вчинення»,
що вжито в частині першій статті 276 Кодексу України про
адміністративні правопорушення*

1. Аналіз звернень громадян та судової практики виявив наявність неоднозначної практики застосування положень Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) щодо порядку здійснення адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення, що зумовлює практичну необхідність у їх тлумаченні Конституційним Судом України.

2. Так, статтею 276 КУпАП передбачено, що справа про адміністративне правопорушення розглядається **за місцем його вчинення**. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 80, 81, 121 - 126, 127-1 - 129, частинами першою, другою, третьою і четвертою статті 130 і статтею 139 (коли правопорушення вчинено водієм) Кодексу, можуть також розглядатися за місцем обліку транспортних засобів або за місцем проживання порушників (частини перша, друга статті 276 КУпАП (*Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984, № 51, стаття 1122*), із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N316-11 від 29.05.85 (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 1985, N 24, ст. 553*), N 1117-11 від 16.10.85 (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 1985, N 44, ст. 1056*), N7542-11 від 19.05.89 (*Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1989, N 22, ст. 236*), N1369-12 від 29.07.91 (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 45, ст. 600*), N 1818-12 від 15.11.91 (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992,*

№ 5, ст.40); Законами №3785-12 від 23.12.93 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 12, ст.58), №244/94-ВР від 15.11.94 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 49, ст.431), №2029-III від 05.10.2000 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 48, ст.415), №2342-III від 05.04.2001 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 27, ст.132), №2350-III від 05.04.2001 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 22, ст.107), №586-VI від 24.09.2008 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 10-11, ст.137).

3. Аналіз відповідної практики застосування вказаного положення КУпАП свідчить про неоднозначність його застосування.

У одних справах щодо оскарження певної категорії постанов про адміністративні правопорушення на автомобільному транспорті (зокрема, у випадку вчинення правопорушення, передбаченого статтею 122 КУпАП) суди доходять висновку, що розгляд адміністративної справи та винесення постанови на місці вчинення правопорушення одразу ж після складення відповідного протоколу суб'єктами владних повноважень відповідає положенням частини першої статті 276 КУпАП.

Так, Монастирищенський районний суд Черкаської області, розглянувши скаргу позивача на постанову працівника ДАІ про притягнення його до адміністративної відповідальності, винесену на місці вчинення правопорушення, вказав, що відповідно до частини першої статті 276 КУпАП справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, тому посадовим особам органів внутрішніх справ у даній категорії справ дозволено виносити постанови про притягнення до адміністративної відповідальності безпосередньо на місці вчинення адміністративного правопорушення (постанова від 20 квітня 2011 року, справа № 2а-669/11).

Таких же висновків по суті дійшли Коростенський міськрайонний суд Житомирської області (постанова від 11 січня 2013 року, справа № 2-а-653/12), Донецький апеляційний адміністративний суд (постанова від 20.08.2010 р. справа № 2а-1867/10/0530), Личаківський районний суд м. Львова (постанова від 14 квітня 2014 року, справа № 2-а/463/50/14).

Протилежних висновків щодо застосування статті 276 КУпАП дійшов Тростянецький районний суд Вінницької області (постанова від 17 жовтня 2012 року, справа № 225/1749/12). Так, у постанові суд вказав, що дії відповідача (інспектора ДАІ) щодо розгляду справи на місці вчинення правопорушення суперечать вимогам статті 276, яка чітко вказує, що справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення. Словосполучення «за місцем» та «на місці» мають різне лексичне значення, що взято до уваги законодавцем при визначенні механізму розгляду справи та прописання норм глави 22 КУпАП та можливості забезпечення особами, які беруть участь у розгляді справи, їх прав та інтересів, передбачених главою 21 КУпАП, що

виключається та унеможлиблюється при розгляді справи «на місці», тобто не у відповідному відділі УМВС України, а на дорозі, на капоті машини і т.д., що суперечить вимогам статті 276 КУпАП.

Таких же висновків по суті дійшов Краснолиманський районний суд Донецької області в постанові від 05 травня 2010 року по справі № 2а-1867-10.

Таким чином, в одних справах суди застосовують словосполучення «за місцем» і «на місці» як синоніми і, відповідно, вважають, що положення цієї статті дозволяють розглядати справи про адміністративне правопорушення і виносити постанови про притягнення до адміністративної відповідальності безпосередньо **на місці** вчинення правопорушення. Інші ж суди вважають, що положення цієї статті виключають та унеможлиблюють розгляд справи на місці, оскільки словосполучення «за місцем» та «на місці» мають різне лексичне значення і правовий зміст.

4. На користь позиції щодо різного правового змісту вказаного словосполучення свідчить аналіз відповідних положень законодавства.

Термін «за місцем» вживається, зокрема, у Конституції України, Цивільному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, Кримінальному процесуальному кодексі України, Законі України «Про виконавче провадження» тощо. Термін «на місці» вживається у Кримінальному процесуальному кодексі України, КУпАП тощо.

Аналіз відповідних положень законів вказує, що термін «за місцем» вживається законодавцем для позначення адміністративно-територіальної одиниці, в межах якої має відбуватися та чи інша дія, а термін «на місці» вживається для позначення безпосереднього місця події.

Крім того, заслуговує на увагу системний аналіз відповідних положень КУпАП.

Так, статтею 268 КУпАП встановлено перелік прав особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, зокрема: особа має право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права; справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

При накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність (стаття 33 КУпАП).

Орган (посадова особа) при розгляді справи, зокрема, зобов'язаний з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його

вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, а також інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність; повинен своєчасно, всебічно, повно і об'єктивно з'ясувати обставини справи, вирішити її в точній відповідності до закону тощо (статті 245 і 280 КУпАП).

Провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю через відсутність події і складу адміністративного правопорушення (пункт 1 статті 247) справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці (частина перша статті 249); оцінка доказів ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності (стаття 252) тощо.

Положення зазначених статей визначають систему процесуальних механізмів, які унеможливають притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка не вчиняла правопорушення, та забезпечують об'єктивний, всебічний, справедливий розгляд справи про притягнення до адміністративної відповідальності.

Вбачається, що вирішити справу в точній відповідності із законом, тобто забезпечити не тільки поінформування особи про її права, але й надати можливість їх реально реалізувати та вжити всіх обов'язкових заходів при розгляді справи, можливо, тільки у разі якщо між стадією складення протоколу та розглядом справи існуватиме часовий інтервал, достатній для підготовки як особи, так й органу (посадової особи) до розгляду справи. Не забезпечення такого часового інтервалу означає нівелювання передбачених КУпАП гарантій забезпечення справедливого та об'єктивного розгляду справи.

Таким чином, системний аналіз положень КУпАП, якими регламентується правила здійснення адміністративного провадження, свідчить, що законодавцем вживаються різні терміни для позначення місця складення протоколу та місця розгляду справи, оскільки вчинення цих процесуальних дій не може збігатися у часі, крім випадків, передбачених законом.

Відтак, вбачається, що положення частини першої статті 276 КУпАП стосовно розгляду справи за місцем вчинення правопорушення не може розумітись як таке, що дозволяє здійснювати такий розгляд на місці вчинення одразу ж після складення протоколу.

Такий висновок також підтверджується виокремленням законодавцем кілька правопорушень, справи стосовно яких можуть розглядатись на місці їх вчинення (частина перша статті 258 КУпАП). Цей перелік нараховує всього декілька порушень та є чітким і вичерпним. Це в свою чергу свідчить, що такі випадки є винятком із загального правила і що до дискреційних повноважень відповідного органу (посадової особи) не належить вирішувати, щодо яких

правопорушень розгляд справ можливий на місці їх вчинення, тобто негайно, а щодо яких він має бути відтермінований.

5. Відповідно, практична необхідність у наданні Конституційним Судом України офіційного тлумачення словосполучення «за місцем його вчинення», що вжито в частині першій статті 276 КУпАП, зумовлюється неоднозначним його застосуванням судами України.

Керуючись статтями 101 і 147, п. 2 частини першої статті 150 Конституції України (*Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, стаття 141*), п. 4 частини першої статті 13, статтями 39 і 93 Закону України «Про Конституційний Суд України» (*Відомості Верховної Ради України, 1996, № 49, ст.272*), п. 3 частини першої статті 13 та статтею 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (*Відомості Верховної Ради України, 1998, N 20, ст.99*),

ПРОШУ:

надати офіційне тлумачення словосполучення «за місцем його вчинення», що вжито в частині першій статті 276 КУпАП.

У конституційному провадженні за цим поданням братиму участь особисто.

Додатки:

1. Конституція України (витяг).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг).
3. Постанова Монастирищенського районного суду Черкаської області від 20 квітня 2011 року № 2а-669/11.
4. Постанова Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 11 січня 2013 року № 2-а-653/12.
5. Постанова Донецького апеляційного адміністративного суду від 20.08.2010 року по справі № 2а-1867/10/0530.
6. Постанова Личаківського районного суду м. Львова від 14 квітня 2014 року № 2-а/463/50/14.
7. Постанова Тростянецького районного суду Вінницької області від 17 жовтня 2012 року № 225/1749/12.
8. Постанова Краснолиманського міського суду Донецької області від 05 травня 2010 року по справі № 2а-1867-10.

В.В. Лутковська